

Examen VWO 2024

tijdvak 1
donderdag 16 mei
9.00 - 12.00 uur

maatschappijwetenschappen

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 24 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 46 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld twee redenen gevraagd worden en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1 Versierde nagels

Bij deze opgave hoort tekst 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In Nederland laten steeds meer mensen hun nagels versieren met glitters, kleuren en printjes. Tussen 2018 en 2023 groeide het aantal nagelsalons met 44 procent. Het versieren van nagels wordt nailart genoemd. Deze opgave gaat over de groeiende populariteit van nailart.

Gebruik tekst 1.

- 1p 1 Leg uit dat het versieren van nagels bij iemands identiteit kan passen. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het kernconcept identiteit en informatie uit tekst 1 waaruit identiteit blijkt.

Gebruik tekst 1.

Er zijn drie vormen van socialisatie te onderscheiden: primaire, secundaire en tertiaire socialisatie. Volgens tekst 1 draagt een van deze vormen van socialisatie bij aan de populariteit van het versieren van nagels.

- 2p 2 Beredeneer dat in de vorm van socialisatie die aan die populariteit bijdraagt globalisering te herkennen is. Gebruik in je redenering:
- de naam en een omschrijving van een vorm van socialisatie en informatie uit tekst 1 waaruit de gekozen vorm blijkt;
  - de omschrijving van het kernconcept globalisering en informatie uit tekst 1 waaruit globalisering blijkt.

Gebruik tekst 1.

Er worden drie paradoxen van modernisering onderscheiden. Twee daarvan zijn de paradox verzelfstandiging versus verafhankelijkheid en de paradox generalisering versus pluralisering.

- 2p 3 Beredeneer dat de **derde** paradox te herkennen is in het versieren van nagels. Gebruik in je redenering deze paradox en informatie uit tekst 1 om deze paradox te illustreren.

Gebruik regel 39 tot en met 52 van tekst 1.

Bij sociale ongelijkheid wordt een ongelijke verdeling van verschillende soorten hulpbronnen onderscheiden. Een daarvan is een ongelijke verdeling van economische hulpbronnen.

- 2p 4 Beredeneer dat versierde nagels in een premoderne samenleving een **ander** soort hulpbron zijn geweest. Gebruik in je redenering:
- een kenmerk van de premoderne samenleving;
  - een soort hulpbron en informatie uit tekst 1 om het gekozen soort hulpbron te illustreren.

Opgave 2 Logeren bij locals

Bij deze opgave horen de teksten 2 en 3 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Het doel van de Wet inburgering is dat vluchtelingen met een verblijfsvergunning, oftewel statushouders, zo snel mogelijk meedoen in de Nederlandse samenleving. Om inburgering te bevorderen heeft de overheid in 2015 de logeerregeling geïntroduceerd. In afwachting van definitieve woonruimte kunnen statushouders met deze regeling bij een gastgezin verblijven in plaats van in een gemeentelijke opvanglocatie. De stichting Takecarebnb verzorgt het koppelen van statushouders aan gastgezinnen en houdt contact met hen gedurende de logeerperiode, die meestal drie maanden duurt. In 2021 is sociaalwetenschappelijk onderzoek gedaan onder 53 statushouders en 51 gastgezinnen naar de bijdrage van het verblijven bij gastgezinnen aan de integratie van de statushouders. Deze opgave gaat over de logeerregeling voor statushouders bij gastgezinnen.

Gebruik tekst 2.

Er worden verschillende typen sociale bindingen onderscheiden, zoals economische en politieke bindingen.

- 2p 5 Leg uit welke **twee andere** typen bindingen wederzijds tussen de statushouders en de gastgezinnen ontstaan tijdens het logeren, volgens het onderzoek. Gebruik in je uitleg per type binding een omschrijving van het gekozen type binding en informatie uit tekst 2.

Gebruik tekst 2.

Het functionalisme-paradigma is gebaseerd op een aantal aannames. Een daarvan is de aanname dat alle onderdelen van een samenleving een functie hebben.

- 2p 6 Beschrijf de rol van de logeerregeling voor de samenleving vanuit een **andere** aanname van het functionalisme-paradigma. Gebruik in je beschrijving een aanname van het functionalisme-paradigma en informatie uit tekst 2 om de gekozen aanname te illustreren.

Gebruik tekst 2.

Er wordt twee vormen van socialisatie onderscheiden: enculturatie en acculturatie.

- 2p 7 Leg uit welke van deze twee vormen van socialisatie te herkennen is tijdens het logeren van de statushouders bij gastgezinnen. Gebruik in je uitleg de naam en een omschrijving van de gekozen vorm van socialisatie en daarover informatie uit tekst 2.

Gebruik tekst 2.

Er worden verschillende dimensies in identificatieprocessen onderscheiden.

- 2p **8** Beredeneer dat gastgezinnen kunnen bijdragen aan de functionele identificatie van statushouders. Gebruik in je redenering een omschrijving van functionele identificatie en informatie uit tekst 2 om functionele identificatie te illustreren.

Lees tekst 3.

In tekst 3 staat dat de onderzoekers zowel gesloten vragen als open vragen in hun enquête hebben gebruikt om onderzoeksgegevens te verzamelen. Enquêteeren met open vragen heeft kenmerken van interviewen.

- 2p **9**
- Noem een voordeel van het afnemen van gesloten enquêtes ten opzichte van het afnemen van open interviews.
  - Noem een voordeel van het afnemen van open interviews ten opzichte van het afnemen van gesloten enquêtes.

Gebruik tekst 3.

De onderzoekers concluderen dat de resultaten van het onderzoek uiteindelijk laten zien dat een tijdelijk verblijf van statushouders bij gastgezinnen via Takecarebnb heeft bijgedragen aan de integratie van statushouders.

- 2p **10** Bekritiseer de generaliseerbaarheid van deze conclusie op basis van de steekproef. Gebruik in je bekritisering de eis van generaliseerbaarheid en informatie uit tekst 3 om de eis van generaliseerbaarheid te illustreren.

Opgave 3 Duidelijke taal van de Europese Commissie?

Bij deze opgave horen tekst 4 en figuur 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Politicooloog Rauh heeft onderzoek gedaan naar het taalgebruik van de Europese Commissie in de berichtgeving aan de burgers van de Europese Unie. Daarvoor analyseerde hij persberichten van de Europese Commissie. Persberichten zijn teksten voor een groot publiek die in de media gepubliceerd kunnen worden. Deze opgave gaat over de politieke kanten aan het taalgebruik van de Europese Commissie.

Gebruik tekst 4.

Er worden drie probleemgebieden onderscheiden die van invloed zijn op politieke cohesie. Een daarvan is bestuurlijke schaalvergroting.

- 2p 11 Leg met een **ander** probleemgebied uit dat het taalgebruik van de Europese Commissie van invloed kan zijn op de politieke cohesie in de Europese Unie. Gebruik in je uitleg:
- een probleemgebied van politieke cohesie en informatie uit tekst 4 waaruit het gekozen probleemgebied blijkt;
  - een omschrijving van politieke cohesie.

Gebruik tekst 4.

Het conflict-paradigma en het sociaalconstructivisme-paradigma zijn gebaseerd op aannames.

- 3p 12 Beredeneer vanuit één van deze paradigma's dat het taalgebruik van de Europese Commissie het gezag van de Europese Unie onder Europese burgers kan aantasten. Gebruik in je redenering:
- een aanname van het conflict-paradigma of van het sociaalconstructivisme-paradigma en informatie uit tekst 4 om de gekozen aanname te illustreren;
  - de omschrijving van het kernconcept gezag.

Gebruik tekst 4.

Het barrièremodel onderscheidt vier drempels in het proces van politieke besluitvorming, waarbij realisatiemacht en hindermacht van invloed kunnen zijn.

- 3p 13 Leg uit dat de Europese Commissie door haar taalgebruik kan vermijden dat lidstaten bij de derde drempel in de besluitvorming over financiële steun hindermacht inzetten. Gebruik in je uitleg:
- een omschrijving van de derde drempel uit het barrièremodel en informatie uit tekst 4 om de derde drempel te illustreren;
  - een omschrijving van hindermacht en informatie uit tekst 4 om hindermacht te illustreren.

Politicoloog Rauh waarschuwt dat het taalgebruik in persberichten van de Europese Commissie ten koste gaat van de controle op deze EU-instelling.

- 1p **14** Van welke EU-instelling is de controle op de Europese Commissie een hoofdtaak?

Gebruik tekst 4.

- 1p **15** Beredeneer dat de Europese Commissie met haar taalgebruik belangrijke Europese besluiten kan framen. Gebruik in je redenering een omschrijving van framen en informatie uit tekst 4 om framen te illustreren.

Gebruik figuur 1.

Figuur 1 gaat over de bekendheid van gebruikte woorden in persberichten van de Europese Commissie, Ierland en het Verenigd Koninkrijk. Instellingen, zoals de Europese Commissie en de Ierse en de Britse regering, verschillen in hun cultuur.

- 2p **16** Beargumenteer dat in figuur 1 een cultuurverschil te herkennen is tussen de Europese Commissie en de nationale regeringen. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het kernconcept cultuur en gegevens uit figuur 1.

Opgave 4 Opkomstplicht

Bij deze opgave horen figuur 2 en tekst 5 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Nederland kende van 1917 tot 1970 bij de verkiezingen een opkomstplicht. In die periode gingen bijna alle stemgerechtigden naar de stembus. Op niet-stemmen stond een geldboete. In België geldt de opkomstplicht nog steeds.

De Nederlandse regering heeft de opkomstplicht in 1970 afgeschaft. Een reden daarvoor was dat de plicht moeilijk te handhaven was. Een andere reden was dat de regering ervan uitging dat kiesgerechtigden toch wel gingen stemmen. Nog een reden voor afschaffen was dat mensen door de verplichting juist tegenzin kregen om te gaan stemmen.

Ruim vijftig jaar na de afschaffing pleiten de Belgische politicus Calvo en politicoloog Otjes voor een herinvoering van de opkomstplicht in Nederland. Deze opgave gaat over een opkomstplicht voor politieke verkiezingen.

Gebruik de inleiding van de opgave.

Er zijn verschillende veranderingsprocessen die de moderne samenleving hebben vormgegeven. Twee daarvan zijn democratisering en rationalisering.

- 2p 17 Beredeneer bij welk **ander** veranderingsproces een reden van de regering om de opkomstplicht af te schaffen past. Gebruik in je redenering de omschrijving van een kernconcept bij het hoofdconcept verandering en informatie uit de inleiding van de opgave om het gekozen kernconcept te illustreren.

Gebruik figuur 2.

In figuur 2 staan de opkomstpercentages tijdens nationale verkiezingen in Nederland en in België van de afgelopen eeuw.

- 1p 18 Leg uit dat in figuur 2 een verandering in opkomstpercentages in Nederland ten opzichte van België te herkennen is. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het hoofdconcept verandering en gegevens uit figuur 2 waaruit verandering blijkt.

Gebruik figuur 2.

- 1p 19 Formuleer een hypothese over de opkomstplicht die ondersteund kan worden met de gegevens in figuur 2.

Gebruik tekst 5.

Het afspiegelingsmodel en het rolmodel geven verschillende visies op representatie weer. In het pleidooi van Calvo en Otjes voor herinvoering van de opkomstplicht is het afspiegelingsmodel te herkennen.

- 2p 20 Geef vanuit het rolmodel kritiek op hun pleidooi voor herinvoering van de opkomstplicht. Gebruik in je kritiek:
- een omschrijving van het rolmodel;
  - een omschrijving van het afspiegelingsmodel en informatie uit tekst 5 waaruit het afspiegelingsmodel blijkt.

Gebruik tekst 5.

Calvo en Otjes leggen in hun pleidooi voor een opkomstplicht een verband tussen representativiteit en sociale ongelijkheid.

- 4p 21 Beredeneer het effect van representativiteit op sociale ongelijkheid volgens Calvo en Otjes. Gebruik in je redenering:
- de omschrijving van het kernconcept representativiteit en informatie uit tekst 5 waaruit representativiteit blijkt;
  - de omschrijving van het kernconcept sociale ongelijkheid en informatie uit tekst 5 waaruit sociale ongelijkheid blijkt.

Opgave 5 De diplomatieke breuk met Nicaragua

Bij deze opgave hoort tekst 6 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Nicaragua is een land in Latijns-Amerika met een roerige, gewelddadige geschiedenis. In het land wonen zo'n zes miljoen inwoners waarvan 80 procent van minder dan twee dollar per dag moet rondkomen. Nicaragua is daarmee een van de armste landen van Latijns-Amerika.

Nederland heeft financiële hulp aan Nicaragua gegeven voor de bouw van een ziekenhuis, maar beëindigde deze hulp. In reactie hierop verbrak president Ortega van Nicaragua in november 2022 de diplomatieke banden met Nederland. Het verbreken van diplomatieke banden tussen landen is een uitzonderlijke maatregel. Deze opgave gaat over de diplomatieke breuk tussen Nicaragua en Nederland.

Gebruik tekst 6.

De wereld kan worden ingedeeld in een centrum, periferie en semi-periferie. Rijk tegenover arm is een kenmerk van de relatie tussen het centrum en de periferie.

- 1p 22 Onderscheid Nederland en Nicaragua op een **ander** kenmerk van de relatie tussen het centrum en de periferie. Gebruik in je antwoord informatie uit tekst 6 waaruit het gekozen kenmerk blijkt.

Gebruik tekst 6.

- 2p 23 Leg uit dat in de diplomatieke breuk van Nicaragua met Nederland een conflict te herkennen is. Gebruik in je uitleg een omschrijving van het kernconcept conflict en informatie uit tekst 6 om conflict te illustreren.

Gebruik tekst 6.

Afhankelijkheidstheorieën en evolutionistische theorieën zijn groepen theorieën die verschillen in ontwikkeling tussen rijke en arme landen kunnen verklaren.

- 2p 24 – Beredeneer welke van deze twee groepen theorieën de diplomatieke breuk van president Ortega met Nederland kan verklaren.
– Beredeneer dat de **andere** groep theorieën de reactie van Nederland op de diplomatieke breuk kan verklaren.

Gebruik in je redenering steeds een kenmerk van de gekozen groep theorieën en informatie uit tekst 6 om het gekozen kenmerk te illustreren.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.